

Vendrik

meevallers. Over de omvang daarvan komen wij nog te spreken en de vraag is inderdaad of er nog een post najaarsmeevallers van enkele honderden miljoenen in het vat zit. Het zou niet verkeerd zijn om dat te veronderstellen. In die situatie zou de GroenLinks-fractie voor extra incidentele posten opteren. Er is al genoemd het probleem van de schuldkwijtschelding voor de Herfkenslanden. Het zou gaan om een eenmalig bedrag van ongeveer 220 mln., toe te voegen aan een faciliteit om uitstaande schulden in het kader van exportkredietverzekeringen versneld te verminderen. Daarbij noteer ik nadrukkelijk dat het hier niet gaat om middelen die later nog eens verrekend moeten worden met het ODA-budget. Immers, de exportkredietverzekeringfaciliteit is – terecht – geparkeerd bij het ministerie van Financiën en niet bij het ministerie voor Ontwikkelingssamenwerking. Ik steun het pleidooi van de collega's op dat punt met grote kracht. Als iets geldt voor deze landen aan het begin het nieuwe millennium, is dat schuldkwijtschelding, schuldkwijtschelding en nog eens schuldkwijtschelding.

Een tweede punt dat ik graag in de aandacht van deze minister wil aanbevelen, is of hij toch nog eens wil kijken naar een extra reserveringsmogelijkheid voor het fonds voor kinderopvang in de zorg. Er wordt nu 15 mln. aan toegevoegd maar mij bereiken berichten, dat dit nogal aan de krappe kant is en dat er sprake is van een grote behoefte aan extra middelen op zeer korte termijn. Wij kennen het probleem van de kinderopvang in de zorg en daarom wil ik pleiten voor een eenmalige ophoging van het budget met 50 mln. Alle kleine beetjes helpen.

Voorzitter! In de derde plaats wil ik de minister vragen om een gelijk bedrag van 50 mln. alsnog toe te voegen aan de post voor het programma Duurzaam veilig, een begrotingspost bij het Infrastructuurfonds. Vele gemeentes hebben zich aangemeld voor deze middelen die het verkeer en de stad veiliger moeten maken en daarom is er een groot tekort aan middelen. Ook daar zou nu een eenmalige injectie van 50 mln. al heel veel goed doen.

Voorzitter! Wij constateren met enig leedwezen, dat er opnieuw bezuinigd wordt op ODA-hulp. Er wordt 100 mln. uitgehaald en

overgebracht naar de begroting van Binnenlandse Zaken en daar worden enkele uitgaven met betrekking tot de Antillen uit gefinancierd. Dat is wat ons betreft toch een beetje de kat op het spek binden; er worden al zoveel aanslagen gepleegd op het ODA-budget: laat het nou eens met rust! Laat ook die 100 mln. zitten. Laat de minister kijken of die benodigde middelen in de begroting van Binnenlandse Zaken op een andere manier kunnen worden gefinancierd.

Voorzitter! Het doet buitengewoon deugd, dat de Tweede Kamer morgen zal besluiten tot het doen van een verzoekonderzoek in de richting van de Algemene Rekenkamer. Het doet de fractie van GroenLinks extra deugd, dat het uitgerekend mevrouw Noorman-den Uyl van de PvdA is, die gepleit heeft voor een onderzoek door de Algemene Rekenkamer naar enkele specifieke uitkeringen. Het is feest bij ons vandaag!

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 12.50 uur tot 13.35 uur geschorst.

Voorzitter: Van Nieuwenhoven

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik stel voor, te behandelen donderdag aan het einde van de vergadering:
- de brief van het Presidium inzake het vragen van een advies aan de SER (26800-XV, nr. 61).

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Kant.

Mevrouw **Kant** (SP): Mevrouw de voorzitter! De verklaringen die gisteren in het televisieprogramma

Reporter over de Lockheedaffaire, over het aannemen van steekpenningen door prins Bernhard, werden gedaan, hebben bij ons opnieuw opschudding veroorzaakt. Mijn fractie vindt dat bij gerezen twijfel over de integriteit van een lid van het Koninklijk Huis zo snel mogelijk een standpunt van de regering moet volgen. Ik heb over deze kwestie al schriftelijke vragen gesteld. Bij nader inzien is het van belang dat deze schriftelijke vragen met spoed, het liefst per ommegaande, door de minister-president worden beantwoord en dat hij snel reageert op de berichten en verklaringen die gisteren zijn gedaan. Het is van belang dat hij snel opheldering verschafft en de vraag beantwoordt of de regering wel of niet bereid is opnieuw een onderzoek naar deze zaak in te stellen.

De **voorzitter**: Voor de duidelijkheid, mevrouw Kant: u wilt zo snel mogelijk, het liefst per ommegaande, antwoord op uw schriftelijke vragen.

Mevrouw **Kant** (SP): Maar misschien is het vanwege het aanstaande reces verstandig een tijdslimiet aan te geven: morgenochtend uiterlijk 12.00 uur. Dan kunnen wij ons nog beraden op het standpunt van het kabinet.

De heer **Te Veldhuis** (VVD): Voorzitter! Ik ben het met mevrouw Kant eens, dat het verstandig is in deze zaak zo spoedig mogelijk helderheid te verschaffen. Praten we over een oude koe in een nieuwe verpakking of is er echt wat aan de hand? Is het waar of is wat allemaal wordt gesuggereerd niet waar? Ik meen ook dat je op dit punt zo snel mogelijk duidelijkheid moet krijgen. Misschien is bij sommigen de indruk ontstaan dat de VVD-fractie heel ver wil gaan en bijvoorbeeld een parlementair onderzoek of een parlementaire enquête wil organiseren. Uitlatingen van mij met die strekking zijn niet gequote; ik heb dit ook niet gezegd. Wij hebben op dit moment absoluut geen behoefte aan een enquête of een onderzoek. Wel willen wij helderheid en weten wat er aan de hand is. De minister-president is de eerstverantwoordelijke als het om zaken gaat die het Koninklijk Huis betreffen en de eerste aangewezen om antwoord te geven.

Voorzitter

De heer **Schutte** (GPV): Voorzitter! Gelet op de aard van het onderwerp zal de minister-president ongetwijfeld beseffen dat het snel geven van een antwoord in het belang van de zaak is. Ik heb er geen behoefte aan om als Kamerlid, niet kennende de zaak en niet kennende de vragen die mevrouw Kant geformuleerd heeft, met een extra aansporing te komen. Wat mij betreft wordt een goede afweging gemaakt tussen aan de ene kant het belang van de snelheid en aan de andere kant dat van de degelijkheid. Ik zou het echt verkeerd vinden als wij een half antwoord kregen omdat we morgen met kerstreces gaan. Die link wil ik dus niet leggen.

Mevrouw **Kant** (SP): Het lijkt mij duidelijk dat ik steun krijg voor mijn verzoek. Inderdaad kan men niet zien welke schriftelijke vragen ik heb gesteld, maar hoe die luiden, zal men bij de beantwoording merken. Het belangrijkste is dat er met spoed een reactie komt. Tegelijk zeg ik tegen de heer Schutte dat het ook van belang is dat met die reactie wordt aangegeven wat de regering gaat doen. Het moet dus niet blijven bij het afleggen van een verklaring, maar het kabinet moet ook zeggen wat het naar aanleiding van deze nieuwe berichten gaat doen.

De **voorzitter**: Daarom wees de heer Schutte erop dat de snelheid niet de kwaliteit en de degelijkheid nadelig mag beïnvloeden.

Ik stel voor, het stenogram van dit gedeelte van de vergadering door te geleiden naar het kabinet. De Kamer mag dan verwachten dat hierop wordt gereageerd.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Van Gent.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter! Wij hebben vanmorgen een algemeen overleg gehad over het zogenaamde vereveningsstelsel revolving fund. Ik zou het op prijs stellen als wij nog deze week een voortgezet algemeen overleg kunnen voeren. Ik meen dat het daartoe nodig is te verzoeken het verslag van het AO op de agenda van de plenaire vergadering te zetten.

De **voorzitter**: Ja, en het is geen

voortgezet overleg. Het heet een verslag van een algemeen overleg en het is een afronding van het debat. Het debat wordt niet overgedaan, waarop streng wordt toegezien. Ik zal op verzoek van mevrouw Van Gent een nader voorstel doen.

Het woord is aan de heer Eurlings.

De heer **Eurlings** (CDA): Voorzitter! September jongstleden heeft de Kamer verschillende malen met de minister van Verkeer en Waterstaat van gedachten gewisseld over de invoering van de maatregel "bromfietser op de rijbaan". In reactie op schriftelijke vragen van onze fractie heeft de minister aangegeven dat invoering binnen de termijn reikende tot vandaag geen probleem zou zijn. Zij zei letterlijk: "De betrokken wegbeheerders hebben nog voldoende tijd om aanpassingen door te voeren". Tot onze grote teleurstelling en schrik constateert de ENFB vandaag dat 60% van de gemeenten de maatregel geheel of gedeeltelijk negeert. Wij vinden dat ernstig. De bromfietser weet niet meer waar hij aan toe is. Gezien het gevaar van deze situatie vraag ik de minister van Verkeer en Waterstaat om een schriftelijke reactie vóór 10.00 uur morgenochtend. In deze reactie dient zij antwoord te geven op de volgende vragen.

De **voorzitter**: Dat kan niet. In zo'n geval moet u schriftelijke vragen stellen die u per ommegaande beantwoord wilt zien. De regeling van werkzaamheden leent zich niet voor het stellen van inhoudelijke vragen. Ik begrijp dat u een brief over dit probleem wilt.

De heer **Eurlings** (CDA): Ik zal heel kort aangeven welke issues daarbij de revue moeten passeren.

De **voorzitter**: Dan gaat u dus toch op de inhoud in. Laten wij elkaar daar niet mee vermoeien. Daar dient de regeling van werkzaamheden niet voor. Wij hebben vele manieren van werken in dit huis en dit is er niet één van. Als u denkt dat u toch nog een zin moet toevoegen, krijgt u daarvoor thans de gelegenheid.

De heer **Eurlings** (CDA): Dank u zeer, voorzitter. Het gaat onder meer om het informatiebeleid. Wat is huidige de stand van zaken en wanneer kunnen wij alsnog 100% invoering

bereiken? Hoe gaan wij om met gemeenten die een uitzonderingspositie claimen? Wat is het effect op de verkeersveiligheid van deze onduidelijkheid?

De **voorzitter**: Misschien moet ik in het reces nog eens lesgeven over de manier van omgaan met de regeling van werkzaamheden. Goed, wij hebben het allemaal gehoord en het staat in de Handelingen.

Ik stel voor, het stenogram van dit gedeelte van de vergadering door te geleiden naar het kabinet, opdat wij morgenvroeg voor 10.00 uur horen hoe de stand van zaken is.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Van Bommel.

De heer **Van Bommel** (SP): Mevrouw de voorzitter! Morgen is er een algemeen overleg met de staatssecretaris van Onderwijs over de aanpassingen van de tweede fase. Ik vraag u het verslag van dat algemeen overleg op de plenaire agenda te plaatsen. Niet omdat ik denk dat wij er morgen niet uitkomen, maar omdat ik niet wil uitsluiten dat er fracties zijn die de mogelijkheid willen hebben om een motie aan de Kamer voor te leggen.

De **voorzitter**: Zoals ik gisteren al zei, stel ik het zeer op prijs als er vooraankondigingen worden gegeven. Het is helemaal niet erg als morgen het bericht komt dat het niet hoeft. Maar voor het geval dát, zal ik er vast rekening mee houden in de agenda.

Het woord is aan mevrouw Van Zuijlen.

De heer **Bakker** (D66): Voorzitter! Ik treed even op als mevrouw Van Zuijlen ad interim. Mede namens mijzelf, vraag ik u om de stemmingen over de moties over het frequentiebeleid niet morgen, maar pas na het kerstreces te laten plaatsvinden. Er is nieuwe informatie die wij nog even met elkaar moeten doornemen en er is geen dwingende reden die zich tegen dit uitstel verzet.

De **voorzitter**: Behalve natuurlijk het feit dat de noodzaak voor het indienen van een motie altijd het moment van de stand van zaken in het debat is. In feite worden met

Voorzitter

deze actie dus moties aangehouden. Ik zal echter aan het verzoek voldoen. Het woord is aan de heer De Wit.

De heer **De Wit** (SP): Mevrouw de voorzitter! Vanmorgen heeft de vaste commissie voor Economische Zaken een algemeen overleg gehouden over de Vestigingswet. Ik verzoek u het verslag hiervan nog voor deze week op de agenda van de plenaire vergadering te plaatsen.

De **voorzitter**: Ik zal een nader voorstel doen.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:
- **de Najaarsnota (26899)**.

De beraadslaging wordt hervat.

□

Minister **Zalm**: Mevrouw de voorzitter! De Najaarsnota is traditioneel een gelegenheid om met een wat bredere blik de ontwikkelingen te beschouwen. Het is een gelegenheid om de wereld in het algemeen en het begrotingsbeleid in het bijzonder te bespreken.

De heer Balkenende heeft geconstateerd dat er aardige resultaten zijn geboekt. De les is dat er behoedzaam geopereerd moet worden. Ik onderschrijf dat. Vervolgens heeft hij een aantal wensen van de CDA-fractie op tafel gelegd. De sociale minima met kinderen komen er na de algemene beschouwingen in de koopkrachtplaatjes voor het jaar 2000 het beste af.

Er is inderdaad nieuwe informatie zoals de heer Balkenende al veronderstelde. Ik beperk mij tot enkele hoofdpunten. Ik zeg overigens tegen de heer Van Dijke dat de cijfers over de tekortontwikkeling op de website van Financiën staan. Die gegevens zijn voor iedereen toegankelijk, ook voor de Tweede Kamer. Als de Kamer het op prijs stelt, wil ik wel parallel hieraan op de klassieke wijze maandelijks een briefje hierover sturen. Inmiddels is de Kamer echter zodanig geïnformeerd dat ook zij onze website weet te vinden.

De heer **Van Dijke** (RPF): Op dat laatste is wel iets af te dingen, maar daar weet de voorzitter alles van. Ik heb niet gezegd dat een en ander

stiekem gebeurt. Ik heb er alleen op gewezen dat die informatie aanleiding is om het beeld in de Najaarsnota van een kanttekening te voorzien. Ik vraag mij namelijk af hoe reëel de daarin verwoorde verwachtingen zijn.

Minister **Zalm**: In de Najaarsnota staat dat het jaar naar verwachting zal worden afgesloten met een tekort van 0,2%. Hierbij is ervan uitgegaan dat er in november een begrotings-evenwicht zou zijn bereikt. In augustus was er een overschot van 0,4% BBP, in september 0,5%, in oktober 0,4% en voor november is het voorlopig 0,3%. Het loopt dus wel iets terug, maar niet snel genoeg om uit te komen op de raming van de Najaarsnota. Als de meevaller uit november ook voor december geldt, kunnen wij uitkomen op een klein overschot van 0,1%. Dit is echter vooral een kwestie van extrapoleren. Er is geen enkele garantie dat dit ook in werkelijkheid gebeurt.

Cruciaal is de situatie op de laatste dag van het jaar. Dit jaar is die dag echter een bank holiday. De laatste betaaldag is dus 30 december en dan moet er 12 mld. aan belasting binnenkomen. Als wij een deel daarvan het volgend jaar ontvangen, wordt het beeld voor het gehele jaar plotseling anders. Dat is op zichzelf natuurlijk geen ramp. Ik geef alleen maar aan dat hetgeen er op de laatste dag binnenkomt vrij veel invloed heeft op het jaarbeeld. In dit geval is dat bepalend voor het antwoord op de vraag of wij het jaar afsluiten met een overschot of niet. Ik vind het zelf natuurlijk ook aardig als dit zich zou voordoen, maar wij hebben te maken met de genoemde onzekerheidsmarges.

Voorzitter! Ook is gevraagd naar de onderuitputting. Ik sluit niet uit dat er onderuitputting kan ontstaan ten opzichte van het beeld dat in de Najaarsnota is geschetst. Voor twee begrotingen zijn wij enigszins gesterkt in dat vermoeden, namelijk voor de begrotingen van Buitenlandse Zaken en van VROM. Dat zijn de twee departementen waarvoor ik met enige zekerheid durf te zeggen dat er geld overblijft; voor de overige departementen is dat nog niet met zekerheid te constateren. Wat gebeurt er met het geld dat overblijft? Daarvoor hebben wij de eindejaarsmarge. De eindejaarsmarge bij Buitenlandse Zaken wat het onderdeel HGIS betreft –

inmiddels valt vrijwel de gehele begroting onder HGIS, onder het ODA- of het non-ODA-deel – is 300 mln. Dus dat is een behoorlijke marge om geld dat overblijft toe te voegen aan de begroting van het jaar daarop.

In dit verband wil ik trachten een misverstand weg te nemen. Als ik het goed heb begrepen denkt de heer Vendrik dat de eindejaarsmarge en de tegenboekingen die in dat kader worden gedaan in het leven zijn geroepen om op een verkapt manier te bezuinigen. Voor de duidelijkheid zal ik uitleggen hoe dit ontstaan is. Men is onder het kabinet-Lubbers III al begonnen met een eindejaarsmarge. Dat was nog een geringe marge. Je mocht dan 0,25% van de begroting toevoegen aan het jaar daarop en dat gebeurde bij Voorjaarsnota. Dan werd dat geld aan de begrotingen toegevoegd, maar dan werd tegelijkertijd een begrotingsprobleem geconstateerd voor dat bedrag, omdat het bovenop de bestaande begroting kwam en dus een overschrijding teweegbracht. In zo'n methodiek werkt het natuurlijk vreemd – dat ben ik met de heer Vendrik eens – want dan moet je gaan ombuigen omdat de uitgaven dreigen te worden overschreden. Onder Paars I hebben wij die marge verruimd naar 1% als regel, met een paar uitzonderingen. Bijvoorbeeld de Rijksgebouwendienst en Ontwikkelingssamenwerking werden wat ruimer gedeeld. Inmiddels is Defensie ook ruimer gedeeld. Dus dat verschijnsel is al wat genuanceerd. De eindejaarsmarge werd dus verruimd. En omdat het vreemd is dat er door overheveling van geld van het ene jaar naar het andere een overschrijdingsprobleem ontstaat op de begrotingen in het nieuwe jaar, hebben wij ervoor gekozen om ervan uit te gaan dat de toevoeging aan de afzonderlijke begrotingen overeen zal komen met het bedrag dat aan het eind van dat nieuwe jaar zal overblijven. Wij besloten dus om de begrotingen in die zin te corrigeren. Dat heet taakstellende onderuitputting, maar het is voor geen enkel individueel departement taakstellend. Het moet puur gezien worden als het gokje van de minister van Financiën dat het geld ook overblijft. Als dat niet zo is, gaat de minister van Financiën nat en dan moet hij aan het eind van het jaar, als de rekening komt, constateren dat de aanname die hij op eigen